

Aslan AVŞARBEY
Mülkiye Başmüfettişi
Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkan V.

Mizah ile İzah II

Halk arasında anlatıla gelen hikâyelerin ana fikir cümleleri, yaşanan sıradan günlük olaylar sırasında söylenen bir söz, dilden dile dolaşan darbımeseller hayatın her alanına hitabeden ve anlayana büyük dersler içeren edebi zenginliklerdir. Mizahın en güzel yanlarından birisi de bu olaylardan beslenmesi ve karşdakini kırıp dökmeden gerekli dersi vermesidir. Mizah her zaman sadece gülmek için yapılmaz. Bazı olayların usulünce izahında da kullanılır. Önceki sayıda birkaç örneğini verdiğimiz mizah ile izaha devam edelim.

Hayatta bazen birinin mutluluğu diğerinin üzülmüne bağlıdır. Genel ilke olmamakla birlikte, özellikle ortada “tek” bir hedef varsa ve iki kişiden ancak biri buna sahip olabilecek ise, bu durumda diğerini saf dışı bırakmak için elinden geleni yapacaktır. Burada ahlaki, sosyal, etik ve mesleki değerlerin oynayacağı rol sonucu etkileyecektir. Bu durumlarda bazen hile ve yalana da başvurulur ki, neticede o hedefe ulaşırsa, o şeye sahip olsa bile yaptığı yanlış o kişiyi herhalde her zaman rahatsız edecektir. Çünkü “insanın en kolay kandırdığı aptal, kendisidir.”

Bürokrasideki atama ve terfi işlemlerinin her zaman geçerli belli kuralara bağlanmamış olması, bazen bu “ayak oyunlarına”, hile ve aldatmaya, bin bir dalavereye yol verebilmektedir. O şeye sahip olana kadar, yani “köprüyü geçene kadar” bazen o kişi ile birlikte hareket etmeyi, “ondanmış gibi görünmeyi” gerektirebilmektedir. Ondan sonra da herkes kendi yoluna.

Bu duruma uygun düşen bir hikâye kısaca şöyledir:

Adamın birinin çok güzel bir atı varmış. Bu ata bir başkası göz koymuş. Ama bir türlü nasıl elde edeceğini bilmiyormuş. Ata göz koyan adamın pek camii ile, cemaatle işi yokmuş. Herkes de bunu bilirmiş. Bu kişi bir gün bir uçurumun kenarında durup uzakları seyrederken atına göz koyduğu adamın atı ile geldiğini görmüş. Hemen ellerini kaldırıp dua ediyor gibi yapmış. Huşu içinde gözlerini kapatıp dua eden adama atlı yaklaşp “Sen ne yapıyorsun öyle bu uçurumun kenarında? Senin pek dinle imanla işin yoktur?” diye sormuş. O adam da, “Dua ediyorum. Biliyorsun ben günahkâr biriyim. Bizim oralardaki dini yönü kuvvet-

li biri bana burayı önerdi. Burada edilen dualar kesin kabul olurmuş” demiş. Atlı adam buna pek inanmamış ama dua eden kişinin sen de dua et önerisini geri çevirmemiş. Attan inip “Şu atı tutuver de ben de geçmişlerim ve günahlarım için bir dua edeyim bari” demiş. Tam ellerini açıp duaya başlamışken bakmış ki adam ata binmiş gidiyor. “Dur, nereye gidiyorsun? Hani dua edecektik?” diye bağırmış arkasından. Atı alıp dörtlale giden adam geri dönüp seslenmiş: “ Vallahi benim dualar kabul oldu. Âlim doğru söylemiş. Sen duaya devam et.”

* Bazen insanlar kendilerini gereğinden fazla önemserler ve hatta kendilerini vazgeçilmez görürler. Kendileri olmazsa devlet işlerinin duracağını, kurumların çalışmayacağını sanırlar. Bunlardan bir üst yöneticinin yardımcısı konumunda olanlarda ise durum daha vahimdir. Kendileri hep “sağ koldur.” “Kullanılan” ise başkalarıdır. O olmasa o üst yönetici, o büyük zat “sıfır”dır. Bunlardan bazıları, nadir olmakla beraber, adalet ve doğruluktan taviz vermemeye çalışırlar. Ama durumun doğurduğu handikaptan da kurtulamazlar.

Bizim mesleğimizdeki aynı unvana sahip meslektaşlarımızı tenzih ederek, kendilerinin aslında yerlerinin ne olduğunu bilmeyen bu kişilerle ilgili aşağıdaki olayı paylaşalım istedik.

Bilindiği üzere, Amerika Birleşik Devletlerinde eyalet valileri seçimle işbaşına gelmektedir. Bu seçimler sırasında, bizden farklı olarak seçim kampanyalarında doğrudan para bağışı kabul edebilmektedirler. Resmi olarak kabul edilecek meblağın üst sınırı çok fazla olmamakla birlikte, el altından yüklü paralar alabilmekte ve bazen bu paralar karşılığında verilen sözler yerine getirildiğinde veya getirilemediğinden skandallar patlak vermektedir. Eyalet valilerinin yardımcısı olan üst yöneticiler- vali yardımcısı konumuna denk- ise bürokrattırlar. Rivayet olunur ki, bir eyaletteki kıran kırana geçen seçim sonucunda seçilen yeni vali koltuğuna oturup zaferin tadını çıkarırken, bir yandan da yeni görev yerindeki kişilerle tanışmaktaymış. Vali yardımcısı pozisyonundaki birisi kendisini tanıttıktan sonra, ne kadar valisine bağlı ve dürüst olduğunu belirtme ihtiyacı duyarak “ Sayın valim, yardımcınız olarak, yaptığınız her hukuka uygun işte yanınızda ve emrinizdeyim” demiş. Vali bey, şöyle hafiften gerineyerek “Teşekkür ederim, ama hukuka uygun işlerde size neden ihtiyacım olsun ki?” diye sormuş. Vali yardımcısı ne cevap vermiş bilmiyoruz.

Ama valinin sorusu epeyce bir şeyler ifade ediyor gibi.

* Bu yazımızda yer vereceğimiz üçüncü mizahi izah olayı ise, üzerimize yapışan ve ayrılmaz parçamız olan bazı davranışlarımızın bizi her yerde nasıl takip ettiğiyle ilgili. İnsanların bazılarının adı geçince, diğerleri otomatik olarak onun “yine ne yaptığını” bilir. Mülki idare mesleğinde de bu şekilde belli konuşmaları, davranışları artık kendilerinin alametifarikaları olan meslektaşlarımız vardır. Bazıları her toplantıda konuşmayı, bazıları ise hiçbir toplantıda konuşmama-yı, bazıları her yerde elini cebine atmayı, bazıları ise “şeref vermeyi” kendileri ile “mütemmim cüz” haline getirmişlerdir. Bu davranışlar ister istemez o kişiler hakkında karar vereceklerin kararlarını da yönlendirici olmaktadır. Bir kaymakam hakkında yapılan şikâyet üzerine, valisi o kaymakam hakkında kararını “peşin” olarak vermiş ve iddia olunan olayı yaptığını dair kanaatini belirtmiş. Buna gerekçe olarak da kaymakamın benzer konularda adının çok sık duyulduğunu söylemiş. Bu durumdan rahatsız olan ve aslında kaymakamın olayda anlatıldığı gibi olmadığını bilen bir vali yardımcısı bunu valisine anlatmış. Vali bey de aşağıdaki olayı anlatmış cevap olarak:

Yeri meçhul bir şehirde, meyhane işleten biri her gece meyhanenin

son müşterisi de gidip garsonluk görevini icra eden yaşça daha genç yardımcısı ile baş başa kalınca o güne ait veresiye listesini güncellemiş. Meyhane müdavimlerinin çoğu bıçare, felek vurgunu, cebi beş parasız garibanlarmış. Meyhane sahibi de onlara kendisince kredi açar, parası olmayana diğerlerinin içinde geri çevirmez istediği içkileri verirmiş. Sonra da bu alacaklarını kendince tuttuğu deftere işlermiş. Bu veresiye alanlar arasından bazıları ise istisnasız her gece orada oldukları için, bunların kayıtları neredeyse otomatik olarak işlenirmiş.

Yine böyle bir gece sonunda “Paran varsa iç meyhane adam görsün; Paran yoksa evet git çocuklar baba görsün(!)” düsturuna uyan son kişi de gidince, meyhaneci almış defteri eline o güne ait veresiye alanları işlemeye başlamış. Yardımcısı da kendisini izlemekteymiş. Tam müdavimlerden birinin adının karşısına o gün için ne kadar içtiğini yazarken, yardımcısı müdahale etmiş: “O bugün gelmedi. Ona yazma” demiş. Meyhaneci, gayet sakin; “Ne yapalım. O da gelip içseydi” diye cevap vermiş.

Olayı tam yerine oturtamayan vali yardımcısı Vali beye bakarak “Efendim, ne demek istediniz?” diye sormuş. Vali bey kendisinin haksız olmasının imkânsız olduğunu gösteren cevabı vermiş: “Kaymakam da yapsaydı o zaman o olayı.”